

Funded by
the European Union

SMERNICE

za službenike i službenice
Ministarstava unutrašnjih
poslova i policijskih službi
**za komunikaciju s
medijima u slučajevima
zloupotrebe vatrenog
oružja u rodno
zasnovanom nasilju**

SMERNICE

za službenike i službenice
Ministarstava unutrašnjih
poslova i policijskih službi
**za komunikaciju s
medijima u slučajevima
zloupotrebe vatrenog
oružja u rodno
zasnovanom nasilju**

Centar za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC) je zajednička inicijativa Programa Ujedinjenih Nacija za razvoj (UNDP) i Saveta za regionalnu saradnju (RCC) s ciljem jačanja nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje širenja i zloupotrebe malokalibarskog i lakog oružja, čime doprinosi stabilnosti, bezbednosti i razvoju Jugoistočne i Istočne Evrope.

Objavljivanje ove publikacije omogućeno je finansijskom podrškom Evropske unije u okviru projekta *Podrška unapređenju borbe protiv ilegalnog posedovanja, zloupotrebe i krijumčarenja malokalibarskog i lakog naoružanja (SALW) na Zapadnom Balkanu (IPA/2021/ 425-067)* koji sprovodi UNDP SEESAC.

Stavovi izneseni u ovom dokumentu su stavovi autorki i ne predstavljaju nužno i stavove Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Regionalnog Saveta za saradnju ili Evropske unije. Osim toga, oznake i materijali upotrebljeni u ovoj publikaciji ne odražavaju stavove Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Regionalnog saveta za saradnju ili Evropske unije u pogledu 1) pravnog statusa bilo koje države, teritorije ili oblasti, njihovih nadležnih organa ili oružanih grupa: ili 2) obeležavanja njihovih granica ili zona razgraničenja.

Kontakt za dalje informacije:

Šefica kancelarije SEESAC

Bulevar Zorana Đinđića 64

11000 Beograd

Srbija

Tel: +381 11 415 5300

www.seesac.org

Dizajn i prelom: Ivan Čulafić

Štampa: Digital Solution Beograd

Tiraž: 115 kopija

ISBN-978-86-7728-372-8

© SEESAC 2024 -Sva prava zadržana

IZRAZI ZAHVALNOSTI

Ove smernice predstavljaju rezultat saradnje SEESAC-a i grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama“ uz poseban doprinos njihovih članica Jovane Gligorijević i Ane Manojlović. “Novinarke protiv nasilja prema ženama” je grupa koju čini više od 80 novinarki i urednica koje se organizovano, javno i glasno bore protiv nasilja prema ženama i zalažu da se u medijskim izveštajima o nasilju prema ženama govori kao o društvenom problemu, ukazuje na njegove uzroke, jasno osuđuje svaki oblik nasilja i pozivaju na odgovornost počinioci i institucije nadležne za zaštitu od nasilja.

Urednica publikacije je projektna analitičarka u SEESAC timu Iva Savić. Publikaciji su takođe doprinele i važne informacije, kao i uvidi članova i članica SEESAC tima: Jelene Bujaković - specijalistkinje za malokalibarsko i lako oružje, Dragana Božanića - analitičara za rodna pitanja i istraživanje, Danijele Đurović - projektne analitičake, Vesne Cipruš - više savetnice za rodna pitanja, i Violete Gaši - saradnice na projektu.

SKRAĆENICE

IPA	Instrument for Pre-accession Assistance (Instrument za pretpristupnu pomoć)
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
RCC	Regional Cooperation Council (Savet za regionalnu saradnju)
RZS	Rodno zasnovano nasilje
SALW	Small arms and light weapons (Malokalibarsko i lako oružje)
SEESAC	South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons (Centar za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi)
UNDP	United Nations Development Programme (Program Ujedinjenih nacija za razvoj)

UVOD

Analiza medijskog izveštavanja o zloupotrebi vatrenog oružja u slučajevima muškog rodno-zasnovanog nasilja protiv žena na Zapadnom Balkanu (2024) koju je objavio SEESAC pokazala je da su institucije važni izvori informacija za medije o ovoj temi i da se njihova saopštenja neretko u potpunosti prenose. Među institucijama najzastupljenija su ministarstva unutrašnjih poslova i policijske službe.

Zbog toga, kada je reč o ovom fenomenu, ministarstva unutrašnjih poslova i policijske službe imaju veliki uticaj na oblikovanje javnog mnjenja kroz informacije koje o problemu rodno-zasnovanog nasilja (RZN) stižu od njih u formi saopštenja, izjava za medije i intervju.

Iz svega ovoga proizilazi to da su ministarstva i policijski službenici i službenice prirodni saveznici medija u izveštavanju o ovom problemu i da mogu ne samo da značajno doprinesu poboljšanju kvaliteta medijskog izveštavanja koje je u javnom interesu, već i da neposredno utiču na to kako javnost percipira taj problem.

Jurisdikcije Zapadnog Balkana u svojim medijskim zakonima uglavnom imaju definiciju javnog interesa, a ovde vam dajemo objašnjenje Mreže za etičko novinarstvo koje sumira te definicije.¹

„Javni interes je ono što je važno svakom članu društva. On se odnosi na zajedničko dobro, opštu dobrobit i bezbednost svakog građanina i građanke. Javni interes nije ono što publika smatra zanimljivim i zabavnim. Naprotiv, to je ono što ih se direktno tiče, čak i kada toga nisu svesni ili ih ne zanima.“

Izradi smernica prethodio je višemesečni rad SEESAC-a, članica grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama,“ kao i grupe novinarki iz pet jurisdikcija Zapadnog Balkana koje su radile na analizi medijskih sadržaja koji se bave zloupotrebom vatrenog oružja u rodno zasnovanom nasilju.

Cilj je bio utvrditi na koji način mediji izveštavaju o ovom fenomenu, odnosno koji su najveći nedostaci i pozitivne strane medijskog izveštavanja.

¹ Mreža za etičko novinarstvo ([Ethical Journalism Network](#)) je mreža novinara/ki, urednika/ca, vlasnika/ca medija kao i grupa za podršku medijima sa sedištem u Velikoj Britaniji.

Analiza se bavila sledećim temama: medijskom zastupljenošću konkretnih slučajeva i počinitelaca; medijskom zastupljenošću žrtava/preživelih i fenomena nasilja; fotografijama i vizuelnim elementima u medijskoj obradi teme zloupotrebe vatrenog oružja u rodno zasnovanom nasilju; stepenom u kom mediji ispunjavaju svoju edukativnu funkciju u vezi sa ovim fenomenom.

Analiza je obuhvatila 24.949 medijskih sadržaja koji izveštavaju o incidentima s vatrenim oružjem, od kojih se 1.484 odnosi na nasilje prema ženama, te su ovi sadržaji detaljno analizirani prema ranije definisanim pokazateljima. Za analizu je korišćen medijski sadržaj koji SEESAC sistematski prikuplja za potrebe [platforme za praćenje incidenata s vatrenim oružjem](#) koja služi za identifikovanje i analizu relevantnih trendova u Jugoistočnoj Evropi. Pokazatelji su razvijeni na osnovu etičkih kodeksa novinarskih udruženja iz jurisdikcija obuhvaćenih analizom kao i [Smernica za medijsko izveštavanje o nasilju prema ženama](#) grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama.“

Na osnovu rezultata analize izrađene su smernice za službenike i službenice ministarstava unutrašnjih poslova i policijskih službi, kako bi im pomogle da medije i javnost informišu u što većem skladu s javnim interesom.

U cilju smanjenja opasnosti od zloupotrebe i ilegalnog posedovanja SALW-a, juna 2022, [SEESAC je oformio Regionalnu radnu grupu za podizanje svesti](#) u ovoj oblasti. U okviru rada grupe, SEESAC dva puta godišnje okuplja predstavnike i predstavnice ministarstava unutrašnjih poslova i policija iz šest jurisdikcija Zapadnog Balkana čiji se poslovi tiču aktivnosti podizanja svesti o SALW-u.

Tokom [sastanka održanog 3. oktobra 2023](#), učesnici i učesnice ove radne grupe imali su imali priliku da se upoznaju sa Smernicama i diskutuju o njima. One su im kasnije dostavljene i elektronskim putem i finalizirane na osnovu dobijenih komentara. Finalna verzija Smernica je predstavljena radnoj grupi na [sastanku održanom 3. aprila 2024](#).

Izrada Smernica direktno doprinosi sprovođenju [Mape puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu](#), sa fokusom na četvrti cilj Mape puta koji glasi: Znatno smanjiti snabdevanje, potražnju i zloupotrebu vatrenog oružja kroz povećanje nivoa svesti o opasnosti oružja, edukaciju, promovisanje kontrole naoružanja i bolju obaveštenost.

SMERNICE ZA KOMUNIKACIJU SA MEDIJIMA

1 PRUŽITE ŠIRU SLIKU

► **PROBLEM:** Regionalna analiza medijskih sadržaja o RZN uz zloupotrebu vatrenog oružja pokazala je da se ogromna većina sadržaja, čak 91 odsto, isključivo bavi pojedinačnim slučajevima, a ne ovim fenomenom. To je loše jer u javnosti ostavlja utisak da je reč o izolovanoj pojavi, privatnom problemu između nasilnika i žrtve, ili o nečemu što se naprosto dešava i ne može se sprečiti.

► **REŠENJE:** Uz osnovne informacije o samom incidentu ili krivičnom delu koje uključuje vatreno oružje, novinarima treba dati i širi kontekst događaja:

- kolika je učestalost ovih incidenata u vašoj jurisdikciji u poslednjih 5 godina;
- kakvi su trendovi u tekućoj godini;
- koja je mikrolokacija na kojoj se nasilje nad ženama najčešće događa - većina slučajeva RZN dešava se u privatnom prostoru: domaćinstva, stanovi, kuće i dvorišta (tzv. mikrolokacija) pa je važno ukazati i na činjenicu da su žene najugroženije u svom privatnom prostoru;
- koji je najčešći odnos počinioca i žrtve - počinioc rodno zasnovanog nasilja je najčešće poznat žrtvi (suprug, vanbračni partner, bivši partner), pa je dobro da se ovaj aspekt nasilja podvuče;
- fokusirati se i na slučajeve zloupotrebe oružja bez smrtnog ishoda (pretnje, povrede);
- prilikom svakog obraćanja napomenuti da je svaki oblik nasilja nad ženama neprihvatljiv i na taj način podići kapacitet građana za nultu toleranciju na ovu vrstu nasilja;
- pripremite ključnu statistiku iz vaše jurisdikcije i osnovne informacije o fenomenu RZN na godišnjem nivou, i uključite je u svako saopštenje, izjavu, intervju.

Takođe, treba imati u vidu da građanke i građani u najvećem broju ne znaju i/ili imaju pogrešnu sliku o tome šta su nadležnosti policije, a šta tužilaštva, sudova, centara za socijalni rad, kao i o policijskim procedurama u slučajevima nasilja u porodici i zloupotrebe vatrenog oružja. To ministarstvu i policiji daje širok prostor za edukaciju o istom. Informacije o tome kako izgleda procedura izdavanja oružja i kako ono može da bude oduzeto, koje korake policija preuzima kada dobije prijavu o nasilju u porodici, ko sve i kako policiji može da prijavi nasilje u porodici, koja je procedura ako je nasilnik u pijanom stanju, koja je procedura utvrđivanja ko je pucao kada se sumnja na samoubistvo počinioca nakon počinjenog femicida, itd. su od javnog interesa i treba ih aktivno dostavljati medijima kada se desi incident nasilja u porodici.

Pružanjem edukativnih informacija u vašim saopštenjima, izjavama i/ili intervjuima smanjićete potrebu medija da od vas traže informacije koje zalaze u sferu senzacionalističkog izveštavanja. Senzacionalizam je kontraproduktivan jer se iznose spekulacije suseda i poznanika, detalji zločina koji nisu u interesu javnosti, i sl.

NAPOMENA: Ako u vašoj jurisdikciji postoji pravni institut tužilačke istrage, sačekajte da nadležno tužilaštvo izađe sa onim informacijama koje su u njihovoj nadležnosti.

2 EDUKATIVNA ULOGA

► **PROBLEM:** Većina medijskih izveštaja obuhvaćenih regionalnom analizom ne sadrži podatke i činjenice koji su u interesu javnosti. Istovremeno, MUP/ policijske službe su u mogućnosti da im neke od ovih informacije pruže. Tokom 2022, manje od 10 odsto medijskih izveštaja u regionu ispunilo je svoju edukativnu ulogu da govori šire o fenomenu RZN i zloupotrebi vatrenog oružja. Kada je reč o vatrenom oružju, od posebne važnosti je da se ukaže na to da prisustvo vatrenog oružja u domu povećava rizik od smrtnog ishoda.

► **REŠENJE:** Upotrebite svoju stručnost i statističke podatke kako biste edukativno uticali na novinare i njihovu publiku. Rasvetlite fenomene koji dovode do incidenata s vatrenim oružjem u RZN:

- ukažite na ciklus nasilja (videti smernicu XIV);
- naglasite da treba imati u vidu da nasilje, uključujući i ono izvršeno vatrenim oružjem, nije samo fizičko, već i verbalno, psihološko i ekonomsko. Ovi oblici su najčešće prisutni i prethode fizičkom nasilju koje je eskalacija dugotrajnog zlostavljanja;
- ne stavljajte težište samo na smrtni ishod već i na fizičko nasilje kao takvo;
- naglasite da su RZN i zloupotreba vatrenog oružja društveni, a ne privatni problemi;
- ukažite na stopu smrtnosti od vatrenog oružja u kontekstu RZN u poređenju s drugim kontekstima u kojima se koristi vatreno oružje;
- podelite s medijima informaciju o načinima na koje žene koje su izložene nasilju mogu da dobiju podršku.

3 IDENTITET POČINIOCA I ŽRTVE/PREŽIVELE ČUVAJTE KOLIKO GOD JE MOGUĆE

► **PROBLEM:** U najvećem broju jurisdikcija, čest problem u medijskom izveštavanju je otkrivanje identiteta žrtava i preživelih, kao i članova njihove porodice, uključujući i decu. Ovo je slučaj u skoro dve trećine medijskih izveštaja u celom regionu. U velikoj većini slučajeva, počinilac je poznat žrtvi. Otkrivanjem njegovog identiteta, omogućavate medijima da saznaju i identitet žrtve/preživele. To ostavlja teške posledice po preživelu i njenu porodicu, kao i po porodicu žrtve u slučaju smrtnog ishoda. Internet ne zaboravlja ništa, tako da u budućnosti prostom pretragom svako može da sazna sve o traumatičnom događaju, čime se preživelim i njihovim porodicama ugrožava privatnost i onemogućava oporavak.

► **REŠENJE:** Nikada ne potcenjujte radoznalost novinara i njihovu sposobnost da otkriju identitet počinioća. Izbegavajte sve što može da pomogne u identifikaciji žrtava/preživelih: prezime nasilnika, da li je u srodstvu sa žrtvom, fotografije s lica mesta na kojima se vidi naziv ulice, broj kuće, neki prepoznatljiv objekat, i slično. Takođe, izbegavajte da stavljate godine, inicijale preživele ili žrtve i nasilnika, jer malo veštijom pretragom interneta lako može da se dođe do njihovih identiteta. Umesto navođenja inicijala i tačnog godišta žrtve i počinioća, u saopštenju možete da napišete na primer: sredovečni muškarac, penzioner, mlađa žena, itd. Po svaku cenu izbegavajte mogućnost sekundarne traumatizacije. Ovo je naročito važno kada su preživele maloletne ili deca: internet sve pamti i može ih trajno obeležiti i otežati im život.

4 TRUDITE SE DA LOKACIJU NA KOJOJ SE NASILJE DESILO FORMULIŠETE NAJŠIRE MOGUĆE

► **PROBLEM:** Lokacija je još jedan detalj uz pomoć kog mediji mogu da saznaju identitet počinioca i žrtve, kao i njihovih porodica, koje potom mogu da uznemiravaju.

► **REŠENJE:** Kada navodite lokaciju, pomenite samo grad u kom se nasilje desilo, a ako je reč o seoskom naselju, navedite da je reč o selu u okolini najbližeg većeg grada. Izuzetak od ovog pravila su javna mesta i institucije. RZN počinjeno u ugostiteljskim objektima ili javnim institucijama ukazuje na bezobzirnost počinioca i jeste informacija od javnog značaja jer ima edukativnu ulogu, pošto pokazuje koliko su daleko nasilnici spremni da odu.

5 OBAVESTITE MEDIJE O VRSTI I POREKLU ORUŽJA

► **PROBLEM:** Iako se vrsta oružja pominje u većini analiziranih medijskih sadržaja, u 71% njih nema informacije da li je ono bilo u legalnom ili ilegalnom posedu počinioca. Nedostaju i podaci o drugom oružju (vrsti i količini) koje je pronađeno kod počinioca.

► **REŠENJE:** Ova informacija je od velikog značaja za medije i javnost jer otvara pitanje načina na koji se dolazi do vatrenog oružja, da li je ono ilegalno doneto s ratišta, daje medijima mogućnost da istraže sistemske greške, da utiču na relevantne institucije da rade bolje i odgovornije kao i da ih eventualno kontaktiraju radi dobijanja dodatnih informacija. Takođe je informativna za potencijalne žrtve nasilja jer im pomaže da osveste kontekst u kom se nalaze i prepoznaju da su u opasnosti.

NAPOMENA: U jurisdikcijama u kojima postoji institut tužilačke istrage, policija ne saopštava informaciju o poreklu, vrsti i količini oružja, već to čini tužilaštvo, tako da se ova preporuka na te jurisdikcije na odnosi.

6 IZVEŠTITE O PRETHODNOJ ISTORIJI NASILNOG PONAŠANJA POČINIOCA

► **PROBLEM:** Više od dve trećine medijskih izveštaja ne pominje informacije o tome da li je počinitelj i ranije ispoljavao nasilno ponašanje ili zloupotrebljavao vatreno oružje.

► **REŠENJE:** Obavezno uključite ovu informaciju, naročito ako su se institucije ranije već bavile počiniocem i navedite institucionalni odgovor, ako ga je bilo. To je takođe informacija koja je u interesu javnosti, naročito žena koje su u riziku, jer im pomaže da prepoznaju kada su u opasnosti i da blagovremeno potraže pomoć. Takođe, ako je nasilje (sa ili bez zloupotrebe vatrenog oružja) prijavljivano, obavestite javnost o ishodima tih prijava.

Ukoliko nema ranijih prijava nasilja, budite pažljivi i uvek naglasite da se ne znači da nasilja nije bilo. Podsetite da se mnoge žene boje da prijave nasilnika.

Uz to, češće obavestavajte medije i o nasilju koje ima manje drastične posledice, kako biste ih naučili da je to pokazatelj rizika za teže oblike nasilja.

NAPOMENA: Ovo se ne odnosi uvek na jurisdikcije u kojima prethodno nasilje potpada pod zakone koji štite podatke o ličnosti. Procenite, ako imate informaciju o prethodnom nasilju a dobro ste zaštitili identitet počinioca, da li je ipak moguće navesti ovaj podatak.

7 OBAVEŠTAVAJTE MEDIJE O TOKU ISTRAGE U CELOSTI

► **PROBLEM:** Regionalna analiza medijskih sadržaja pokazala je da mediji u 80% slučajeva objave kakav je epilog slučaja u smislu hapšenja ili podizanja optužnice. To, međutim, ne znači da oni prate slučaj od početka do kraja. Kako vreme odmiče, to je interesovanje medija za institucionalni odgovor manje i vesti o pravnosnažnoj presudi retko kada dođu do javnosti.

► **REŠENJE:** Izveštavanje o institucionalnom odgovoru na zloupotrebu vatrenog oružja u RZN je važno jer povećava i čuva poverenje građanki i građana u institucije policije i pravosuđa. Jednako je važno i to što žene uz pomoć ovih informacija dobijaju poruku kako da se brane legalnim sredstvima. Ujedno, i nasilnici dobijaju poruku o tome kakve su posledice njihovih postupaka. Redovno obavestavajte medije o svakoj fazi: hapšenju, toku istrage, prelasku slučaja u ruke tužilaštva, itd. Pozovite medije da nastave da prate ishod slučaja do njegovog kraja, kroz rad pravosudnih organa. Time i medije podstičete da budu odgovorni i izveštavaju u svrhu javnog interesa. U zavisnosti od težine slučaja i važnosti javnog interesa, procenite koji je oblik komunikacije najbolji u datom trenutku. Primera radi, hapšenje i optužnica najčešće su povod za konferenciju i/ili izjavu.

8 DAJTE OPIS DOGAĐAJA U KONKRETNIM SLUČAJEVIMA

► **PROBLEM:** Pojedine jurisdikcije imaju različite nazive za različita krivična dela, a policija ne sme sama da kvalifikuje počinjeno delo. Primera radi, pojedine jurisdikcije imaju krivično delo „NASILJE U PORODICI“, ali policija ne sme da koristi tu formulaciju dok tužilaštvo ne donese odluku da počinioca sumnjiči za njega.

► **REŠENJE:** Iako je jasno da je reč o slučaju porodičnog nasilja, ne smemo to uvek da kažemo. Međutim, ne postoji prepreka da se medijima deskriptivno saopšti šta se dogodilo, odnosno, da se navede odnos između počinioca i žrtve (npr. sredovečni muškarac ispalio više hitaca na suprugu).

9 NE SAOPŠTAVAJTE DETALJE IZ ISTRAGE KOJI ODGOVORNOST PREBACUJU S NASILNIKA NA ŽRTVU/ PREŽIVELU I NE OBJAŠNJAVAJTE NASILJE SPOLJAŠNJIM OKOLNOSTIMA I LIČNIM OSOBINAMA NASILNIKA

► **PROBLEM:** Prebacivanje odgovornosti sa počinioca na žrtvu/preživelu prisutno je u oko jednoj petini medijskih sadržaja u svih šest jurisdikcija. Takođe, u još većoj meri (31%) mediji nasilje pokušavaju da objasne spoljašnjim okolnostima (na primer: otkaz, besparica) ili ličnim osobinama nasilnika (alkoholizam, kockanje, mentalna bolest). Ovo je štetna praksa jer se njom umanjuje odgovornost počinilaca, a javnosti šalje poruka da je taj čin bio van kontrole počinioca. Istovremeno, ova praksa žrtve obeshrabruje da nasilje prijave

► **REŠENJE:** Svako krivično delo ima motiv ili povod. Međutim, važno je da razlikujemo motiv i povod od uzroka. Uzrok nasilja je uvek odluka nasilnika da učini nasilan čin. Ako medijima saopštite šta je bio povod da on donese takvu odluku (npr. „Ubio bivšu suprugu jer je našla novog partnera“) medijima dajete način da deo odgovornosti za nasilni čin prebace na žrtvu/preživelu.

10 NE DAJTE MEDIJIMA POVODA DA ISMEVAJU NASILJE

► **PROBLEM:** Umanjivanje ili ismevanje nasilja, kao i pokazivanje nepoverenja prema žrtvi/preživeloj prisutno je u svakom petom medijskom izveštaju. To utiče na javno mnjenje tako što ga čini neosetljivim na nasilje i doprinosi njegovoj normalizaciji. U krivičnim delima koja uključuju vatreno oružje ponekad se mogu naći detalji koje mediji mogu da iskoriste za ismevanje (rikošet je pogodio počinioca, metak se zaglavio u cevi, preživela mu je otela oružje, i sl.)

► **REŠENJE:** U ovakvim situacijama potrebna je posebna pažnja u vezi s formulacijama koje ćete upotrebiti. Ovo je česta pojava u slučajevima zloupotrebe vatrenog oružja koji prođu bez povređenih i/ili stradalih, ali pristupite im jednako ozbiljno kao i onima u kojima ima povređenih i žrtava.

11 BUDITE OPREZNI KOD IZBORA VIZUELNIH SADRŽAJA KOJE DOSTAVLJATE MEDIJIMA

► **PROBLEM:** Analiza medijskih sadržaja pokazala je da u velikom broju slučajeva vizuelni sadržaji mogu da budu retraumatizujući za porodice žrtava/preživjele. Najčešće korišćen vizuelni motiv u slučajevima zloupotrebe vatrenog oružja kod rodno zasnovanog nasilja jeste oružje, koje se u našim kulturama posmatra kao izvor moći i šalje poruku suprotnu onoj koju želimo da prenesemo. U nekim medijskim izveštajima ima dobrih rešenja, poput fotografija ruku forenzičara ili znaka „STOP ORUŽJU“.

► **REŠENJE:** Iako policija retko deli fotografije i snimke, u slučaju da je to nužno, rešenje je sledeće: teško je naći način da se RZN i zloupotreba vatrenog oružja vizuelno prikažu tako da ne izazovu uznemirenje javnosti. Ako medijima šaljete slike i video zapise s mesta zločina ili hapšenja, obavezno zamaglajte lice počinioca/osumnjičenog. Ni pod kakvim okolnostima ne šaljite vizuelne materijale na kojima se vide oružje i/ili stradali, čak ni prekriveni čaršavima ili u crnim vrećama. Isto važi i za mrlje krvi i druge detalje. Ovo je važno kako zbog zaštite identiteta, tako i zbog očuvanja dostojanstva stradalih, ali i kako biste izbegli traumatizaciju porodica žrtve i uznemirenje javnosti. U pogledu nalaženja pozitivnih primera ilustracija koje problem nasilja prikazuju na odgovoran i etički način, medije možete usmeriti na [bazu fotografija i ilustracija](#) koju je sastavila grupa „Novinarke protiv nasilja prema ženama“.

12 NE PRAVDAJTE PROPUSTE INSTITUCIJA

► **PROBLEM:** Pokušaji pravdanja propusta rada institucija dovode do porasta nepoverenja u njih. Ako žene koje trpe nasilje ne veruju da mogu da budu zaštićene, neće ni prijavljivati nasilje, što može da dovede do fatalnih posledica. Priznanje da se radi na otkrivanju propusta i slabosti sistema govori o tome da je institucija spremna da radi svoj posao i da ga unapredi.

► **REŠENJE:** U slučajevima kada je RZN uz zloupotrebu vatrenog oružja bilo prijavljivano i moglo da bude sprečeno, ne negirajte eventualnu odgovornost svoje institucije. Priznajte grešku, naglasite da su greške moguće u svakom poslu, ali da u pojedinim poslovima one nekoga mogu da koštaju života. Objasnite novinarima koja je procedura za utvrđivanje odgovornosti u vašoj instituciji i navedite šta ćete preduzeti. Redovno obaveštavajte medije o toku ove procedure.

13 UPOZNAJTE SE SA ETIČKIM KODEKSIMA NOVINARA SVOJE JURISDIKCIJE I STALNO PODSEĆAJTE KOLEGE NA SOPSTVENE KODEKSE

► **PROBLEM:** Mediji su skloni tome da medijsku etiku žrtvuju kako bi objavili ekskluzivu i senzaciju. Ponekad se desi da materijal za to nađu upravo u saopštenjima ili izjavama službenika ministarstva unutrašnjih poslova i policije, koji su česti izvori za medije. Problem su ponekad i podaci iz istrage koji ne bi smeli da se nađu u javnosti jer se tako krši poverljivost istrage.

► **REŠENJE:** Važno je da delujete preventivno i, upoznavši se sa etičkim standardima medijskog izveštavanja, izbegnite da vi budete izvor retraumatizacije, stigmatizacije i sekundarne viktimizacije žrtava/preživelih. Ako kolege često podsećate na kodekse koji regulišu profesiju policijskog službenika, delovaćete edukativno na njih i smanjićete broj onih koji su spremni da novinarima odaju podatke iz istrage.

14 UPOZNAJTE NOVINARE SA CIKLUSOM NASILJA

► **PROBLEM:** Pokušajte da predupredite pisanja novinara da je do ubistva došlo „iznenada“, „preko noći“, „u afektu“ i da je neobjašnjivo kako je miran, tih i povučen sused odjednom „poludeo“ i postao ubica. Ovakvo pisanje okolinu dovodi u zabludu o femicidu, samoj prirodi nasilja i odnosu moći koji nasilnik uspostavlja nad žrtvom i druge žene koje trpe nasilje obeshrabruje da nasilnika prijave institucijama.

► **REŠENJE:** Ukažite na samu prirodu rodno zasnovanog nasilja i na obrazac po kom funkcioniše partnersko i porodično nasilje.

Situacije partnerskog i porodičnog nasilja nikada se ne dese iznenada, već nakon izgrađenog snažnog odnosa iz kog se teško izlazi. Nasilni partneri često su „dobri“ većinu vremena, zbog čega se pojedini incidenti nasilja lakše pripisuju lošem danu ili gubitku kontrole usled stresa, i ne prikazuju kao istinski nasilno ponašanje. Ciklus nasilja ima tri faze koje se ponavljaju:

- 1. „pripremanje“ žrtve:** uspostavljanje kontrole nad njom, manipulacija i izolacija od porodice i prijatelja, što je zapravo psihološko i/ili ekonomsko nasilje;
- 2. eskalacija nasilja:** najčešće fizičkog i/ili seksualnog;
- 3. faza „medenog meseca“:** nasilnik se kaje, žrtvu obasipa pažnjom i obećava da se nasilje više nikada neće ponoviti, a reč je o manipulaciji i psihološkom nasilju.

Pošto je reč o ciklusu, nasilnik se ubrzo vraća na prvu fazu, dok druga, eskalacija, postaje sve brutalnija. Što duže žrtva ostaje u ovom odnosu, to se ciklusi brže ponavljaju, odnosno, kraći su razmaci između dve eskalacije.

OBlici KOMUNIKACIJE S MEDIJIMA

SAOPŠTENJE

U slučaju RZN uz zloupotrebu vatrenog oružja, ovo je prvi vid komunikacije s novinarima. Na taj način ih obavestavate da se nasilje dogodilo. Čak iako su neki novinari već preneli vest i bili na licu mesta, vi saopštenjem potvrđujete da policija radi na slučaju, umirujete javnost i dajete osnovne informacije o slučaju vodeći računa o tome da ne ugrozite žrtvu i njenu porodicu.

Preventivnu ulogu u saradnji s medijima ima i redovno slanje saopštenja za medije o vašim svakodnevnim aktivnostima na smanjenju RZN i kontroli naoružanja, čime se ostvaruje dobra komunikacija.

Međutim, važno je da vaša saopštenja ne budu jedini način komunikacije s medijima i da budete otvoreni za izjave i intervju.

Neplanirana saopštenja deo su kriznog PR-a i njima radite na umanjenju štete kada se dogodilo nešto neplanirano. Ona su redovna pojava u policijskom poslu jer se krivična dela obično događaju iznenada.

IZJAVA

Novinarima televizija, radija, pa sve češće i portala potrebne su izjave zvaničnika kako bi njihovi izveštaji bili kompletni. U slučaju RZN, te izjave trebalo bi da daju osobe koje su senzibilisane za ovakve slučajeve i svesne posledica svih informacija koje mogu da izađu u javnost. Ako policija, ili bilo koji nadležni organ, izbegavaju da daju sagovornike na bilo koju temu, pa i ovu, to u javnosti ostavlja prostor za sumnju u ispravan rad tih institucija i umanjuje svest o težini ovog društvenog problema.

Odmerene i jasne izjave edukuju, informišu, upozoravaju i umiruju javnost koja je nakon slučajeva RZN prilično uznemirena.

KONFERENCIJA ZA NOVINARE

Slučajevi RZN koji zahtevaju organizovanje konferencija za novinare su oni u kojima je stradalo više ljudi, koji su uznemirili javnost i ugrozili više pojedinaca i porodica. Potreba za informacijama je u takvim slučajevima velika, pa je organizovanje konferencije za novinare način da se svim medijima s jednog mesta pošalju jasne poruke javnosti. Konferencije za novinare zahtevaju dobru organizaciju, jasnu podelu uloga i autoritativne i elokventne sagovornike.

Organizuje se kada ste sigurni da imate priču koja će privući medijsku pažnju i ako nikako ne možete da je pojasnite putem saopštenja, ili kada je događaj toliko važan da saopštenje ili izjava nisu dovoljni da pruže sve informacije od javnog značaja. Dobro je da imate eksperta koji će privući pažnju medija i umeti da javnosti pošalje jasne poruke.

DRUŠTVENE MREŽE

Komunikacija preko društvenih mreža je u savremenom dobu neminovna. Ono što uvek treba imati na umu jeste da će do nekih potencijalnih žrtava pre doći informacija koju plasiramo preko mreža, nego preko tradicionalnih medija. Zato je jako važno da, uz sve što plasirate, u skladu s vašim pravilima za nastup na internetu, uz svaku objavu navedete brojeve telefona i druge kontakte putem kojih žrtve mogu da prijave nasilje. Takođe, mreže su odlična platforma za edukaciju, pa preko njih možete da građanke i građane informišete o načinima prijavljivanja, o tome šta jesu, a šta nisu vaše nadležnosti, o aktuelnoj statistici, da date opis policijskih procedura i svega drugog što je navedeno u smernicama I i II.

VAŽNI DOKUMENTI I KORISNI LINKOVI

1. Konvencija saveta Evrope o sprečavanju nasilja prema ženama i devojčicama (Istanbul Convention) ([albanski/engleski/BHCGS/makedonski](#))
2. [SEESAC publikacije, uključujući:](#)
 - a. Muškarci i vatreno oružje u Jugoistočnoj Evropi: ključne činjenice ([engleski](#))
 - b. Rod i malokalibarsko oružje u Albaniji: ključne činjenice ([albanski/engleski](#))
 - c. Rod i malokalibarsko oružje u Bosni i Hercegovini: ključne činjenice ([engleski/BHCGS](#))
 - d. Rod i malokalibarsko oružje u Crnoj Gori: ključne činjenice ([engleski/BHCGS](#))
 - e. Rod i malokalibarsko oružje u Severnoj Makedoniji: ključne činjenice ([engleski/makedonski](#))
 - f. Rod i malokalibarsko oružje u Srbiji: ključne činjenice ([engleski/BHCGS](#))
 - g. Rod i malokalibarsko oružje na Kosovu*: ključne činjenice ([albanski/engleski/BHCGS](#))
 - h. Rodna analiza zakonodavnog i strateškog okvira kontrole malokalibarskog i lakog oružja u Albaniji ([albanski/engleski](#))
 - i. Rodna analiza zakonodavnog i strateškog okvira kontrole malokalibarskog i lakog oružja u Bosni i Hercegovini ([engleski/BHCGS](#))
 - j. Rodna analiza zakonodavnog i strateškog okvira kontrole malokalibarskog i lakog oružja u Crnoj Gori ([engleski/BHCGS](#))
 - k. Rodna analiza zakonodavnog i strateškog okvira kontrole malokalibarskog i lakog oružja u Severnoj Makedoniji ([engleski/makedonski](#))
 - l. Rodna analiza zakonodavnog i strateškog okvira kontrole malokalibarskog i lakog oružja na Kosovu ([albanski/engleski](#))
 - m. Zloupotreba vatrenog oružja u porodičnom nasilju u Jugoistočnoj Evropi: ključne činjenice ([engleski](#))
 - n. Rod i malokalibarsko i lako oružje u Jugoistočnoj Evropi ([albanski/engleski/BHCGS/makedonski](#))

* Za Program Ujedinjenih nacija za razvoj, upućivanja na Kosovo biće shvaćena u kontekstu rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999). Za Evropsku uniju ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je sa SB UN 1244/1999 i Mišljenjem MSP o proglašenju nezavisnosti Kosova.

- o. Albanija: Istraživanje u oblasti malog oružja i lakog naoružanja ([albanski/engleski](#))
 - p. Bosna i Hercegovina: Istraživanje u oblasti malog oružja i lakog naoružanja ([engleski/BHCGS](#))
 - q. Crna Gora: Istraživanje u oblasti malog oružja i lakog naoružanja ([engleski/BHCGS](#))
 - r. Severna Makedonija: Istraživanje u oblasti malog oružja i lakog naoružanja ([engleski/makedonski](#))
 - s. Srbija: Istraživanje u oblasti malog oružja i lakog naoružanja ([engleski/BHCGS](#))
 - t. Kosovo: Istraživanje u oblasti malog oružja i lakog naoružanja ([albanski/engleski](#))
3. Kako vas žene čitaju? ([BHCGS](#))
4. [Studija o nasilju nad ženama koju je sproveo OEBS: više publikacija](#) uključujući:
- a. Studija o nasilju nad ženama u Albaniji koju je sproveo OEBS: Dobrobit i bezbednost žena ([albanski/engleski](#))
 - b. OEBS-ovo istraživanje o nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini: Dobrobit i sigurnost žena ([engleski/BHCGS](#))
 - c. Studija o nasilju nad ženama u Crnoj Gori koju je sproveo OEBS: Dobrobit i bezbednost žena ([engleski/BHCGS](#))
 - d. Studija o nasilju nad ženama u Severnoj Makedoniji koju je sproveo OEBS: Dobrobit i bezbednost žena ([engleski/makedonski/albanski](#))
 - e. Anketa o nasilju nad ženama u Srbiji koju je sproveo OEBS: Dobrobit i bezbednost žena ([engleski/BHCGS](#))
 - f. Anketa o nasilju nad ženama na Kosovu koju je sproveo OEBS: Dobrobiti i bezbednosti žena ([albanski/engleski/BHCGS](#))
5. Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine ([albanski/engleski/BHCGS/makedonski](#))
6. Platforma za praćenje oružanog nasilja - [višejezična](#)
7. Regionalni zbornik zakona o oružju - [višejezični](#)

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.774:343.62-055.2

316.774:351.74

623.4:343.62-055.2

SMERNICE za službenike i službenice Ministarstava unutrašnjih poslova i policijskih službi za komunikaciju s medijima u slučajevima zloupotrebe vatrenog oružja u rodno zasnovanom nasilju. - Beograd : United nations development programme SEESAC, 2024 (Beograd : Digital solution). - 27 str. ; 25 cm

Tiraž 115. - Bibliografija: str. 26-27.

ISBN 978-86-7728-372-8

а) Родно засновано насиље -- Масовни медији б) Оружје -- Злоупотреба -- Родно засновано насиље в) Полиција -- Масовне комуникације

COBISS.SR-ID 152301833

